

بررسی چالش‌های فقهی و حقوقی

سرپرستی کودکان بی سرپرست و بد سرپرست
با رویکردی بر قانون جدید

تالیف:

مونا حاجی آقابزرگی

۱۳۹۴

سرشناسه	: حاجی آقابزرگی، مونا، ۱۳۶۲ -
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی چالش‌های فقهی و حقوقی: سرپرستی کودکان بی سرپرست و بدسرپرست با رویکردی بر قانون جدید/ مولف مونا حاجی آقابزرگی.
مشخصات نشر	: همدان: طرحان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۲ ص.
شابک	: 978-600-7540-05-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۱ - ۱۴۲.
عنوان دیگر	: سرپرستی کودکان بی سرپرست و بدسرپرست با رویکردی بر قانون جدید.
موضوع	: فرزندخواندگی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: فرزندخواندگی (فقه)
موضوع	: کودکان بی سرپرست -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	: کودکان -- سرپرستی (فقه)
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ب ۴ ج ۲ / ح ۶۰۹ / KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۱۷

انتشارات طرحان

بررسی چالش‌های فقهی و حقوقی

سرپرستی کودکان بی سرپرست و بدسرپرست

با رویکردی بر قانون جدید

نویسنده: مونا حاجی آقابزرگی

ناشر: انتشارات طرحان

چاپ اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۴۰-۰۵-۳

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱	سخن مؤلف
۲	پیش‌گفتار
۳	بخش اول: کلیات
۵	گفتار اول: کلیات طرح
۹	گفتار دوم: پیشینه تحقیق
۱۴	گفتار سوم: مفاهیم و واژه‌شناسی
۲۸	گفتار چهارم: تاریخچه و پیشینه فرزندخواندگی
۳۳	بخش دوم: ماهیت فقهی و حقوقی سرپرستی و ولایت بر کودکان و انواع آن
۳۵	گفتار اول: ماهیت فقهی سرپرستی
۴۲	گفتار دوم: ماهیت حقوقی سرپرستی
۵۹	گفتار سوم: ولایت کودکان بی سرپرست و بد سرپرست
۷۲	گفتار چهارم: انواع ولایت بر کودک
۷۷	بخش سوم: فرایند تسهیل فرزندپذیری و برخورداری کودک از گسترش حمایت‌های قانونی
۷۹	گفتار اول: فرایند تسهیل فرزندپذیری
۸۸	گفتار دوم: برخورداری کودک از گسترش حمایت‌های قانونی
۹۵	بخش چهارم: چالش‌های فقهی و حقوقی قانون سرپرستی
۹۷	گفتار اول: ازدواج با فرزندخوانده از نگاه فقه و حقوق
۱۰۵	گفتار دوم: محرمیت
۱۱۸	گفتار سوم: توارث
۱۲۷	نتیجه‌گیری
۱۳۱	منابع و مأخذ
۱۴۱	ضمائم

سخن مؤلف

حقوق خانواده اگر چه مورد بی مهری و تساهل قرار می گیرد، بی گمان از دشوارترین حوزه های فعالیت حقوقی است، جایی که «منطق» و «استدلال» یگانه راهبر نیست و عدالت مفهومی شکننده می یابد زیرا این بار سرنوشت «انسان» و «روابط انسانی» در میان است. جایی که نگرش چند بعدی را طلب می کند تا هر آنچه دیدنی است مشاهده شود و هیچ نکته ای بی اشارت نماند.

از آنجا که قانون سابق با سختی و به کندی تغییر کرد و این فرایند، با هدف حمایت بیشتر از کودکان بی سرپرست و فاقد سرپرست مؤثر و با صلاحیت صورت گرفته است لذا رسالتی است بس ظریف تر و حساس تر به همین دلیل نظرات نو در حقوق خانواده صورتی دیگر دارند زیرا هم باید با فضای فکری جامعه و باورهای مردمی همسو باشد و هم لزوماً باید در چارچوب قواعد مرسوم و آدابهای سنتی جای گیرند تا بتوانند مقبولیتی بیابند.

بی تردید تثبیت جایگاه حرفه ای، قانونی فرزندان بی سرپرست و بد سرپرست در جامعه و توسعه مبانی حقوقی در زمینه های تلف حضانت و سرپرستی می تواند یکی از ابزارهای بسیار مهم برای رسیدن به این اهداف باشد.

آنچه مبنای کتاب حاضر را تشکیل می دهد با توجه به رویکرد کارکردگرای آن، چگونگی و حدود آثار ناشی از فرزندخواندگی است که در تمامی روابط ناشی از ابوت و بنوت یعنی توارث، محرمیت، ولایت و حضانت قابل بحث است.

پیش گفتار

یکی از مشکلات جوامع بشری از دیرباز تا کنون مسئله ی کودکان بدون سرپرست می باشد؛ کودکانی که به عللی مانند عوامل طبیعی (سیل، زلزله، قحطی، خشکسالی و ...) و یا علل غیر طبیعی (فوت یکی از والدین یا هر دو، طلاق، زندانی شدن آنها، فقر، تولد نامشروع و ...) از نعمت سرپرستی والدین خود محروم شده اند یا سرپرستان آنها فاقد صلاحیت مناسب در جهت تربیت این فرزندان می باشند. قانونگذار با توجه به اهمیت این موضوع، تدوین قانون سرپرستی روی آورده است با این هدف که سرپرستی این کودکان را شخص با صلاحیت واگذار شود. با توجه به دلایل فوق از گذشته افرادی که صاحب فرزند نبوده اند بعضی از این کودکان را تحت سرپرستی خود قرار داده اند. مقررات حاکم بر این خصوص (سرپرستی کودکان بی سرپرست) که از قبل از پیروزی انقلاب اسلامی وجود داشت با گذشت چهار دهه این مقررات تابع مقررات جدیدی شده است این قانون در جهت حمایت از نوزهای مادی و معنوی کودکان بی سرپرست و بد سرپرست و همچنین وجود بعضی فاکتهای در جهت قبول این مسئولیت توسط سرپرست تدوین شده است. مسأله سرپرستی در فقه اسلامی هم مورد توجه قرار داشته است. تأکید در امر حقوق یتیم بیانگر همین است. آنها در باب لقیط به دلایلی مانند وجوب حفظ جان افراد، قاعده احسان و ... حکم به استیفاء و یا بعضاً حکم به استحباب اخذ(گرفتن) این کودکان و جمع آوری آن ها را از اماکن نامرئی داده اند. اما این تدابیر به تنهایی برای رفع مشکلات این کودکان که هر روزه در جوامع کنونی بر تعداد آنها افزوده می شود کافی به نظر نمی رسد.